

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 10. září 2014¹

Věc C-382/13

**C. E. Franzen
H. D. Giesen
F. van den Berg**

proti

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Centrale Raad van Beroep (Nizozemsko)]

„Řízení o předběžné otázce — Sociální zabezpečení migrujících pracovníků — Nařízení (EHS) č. 1408/71 — Článek 13 odst. 2 a článek 17 — Výpomoc v jiném členském státě, než je stát bydliště — Použitelné právní předpisy — Odmítnutí poskytovat rodinné přídatky a zkrácení starobního důchodu státem bydliště — Omezení volného pohybu pracovníků“

I – Úvod

1. Vztahuje se na osobu, která po určitou dobu svého profesního života, byť měla bydliště v Nizozemsku, vykonávala činnost v Německu v omezeném počtu hodin týdně nebo měsíčně na základě smluv o výpomoci („minijobs“), nařízení (EHS) č. 1408/71²? Podléhá-li tato osoba německým právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení, brání uvedené nařízení tomu, aby byla vyloučena z nizozemského zákonného systému starobního důchodu? Brání toto nařízení nebo pravidla primárního práva týkající se volného pohybu pracovníků tomu, aby nizozemské právní předpisy vylučovaly tuto osobu z vnitrostátního systému sociálního zabezpečení, a sice nizozemského systému, pouze z toho důvodu, že podléhá německým právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení, i když nemá nárok na rodinné přídatky nebo na dávky ze systému starobního důchodu ani v Německu?

2. Projednávaná věc poskytuje tedy Soudnímu dvoru příležitost přezkoumat stále choulostivou otázku pracovníků, kteří protože využili práva volného pohybu, buď ztratili účast na pojištění, kterou jim zajišťoval stát bydliště, aniž získali účast na pojištění státu zaměstnání, jehož právní předpisy se použijí pouze formálně na situace dočasných zaměstnání, nebo jim byl zkrácen starobní důchod na částku, která je nižší než částka, která odpovídá celé době jejich činnosti, jelikož doby činnosti v členském státě jejich bydliště nebyly sečteny s dobami ve státě zaměstnání³.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Nařízení Rady ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, ve znění nařízení Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/001, s. 35), ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 ze dne 18. prosince 2006 (Úř. věst. L 392, s. 1; Zvl. vyd. 05/003, s. 3) (dále jen „nařízení č. 1408/71“). Nařízení č. 1408/71 bylo zrušeno a nahrazeno počínaje 1. květnem 2010 nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/005, s. 72, a oprava Úř. věst. L 200, s. 1). Zůstává nicméně nadále použitelné na spory v původním řízení, neboť se jedná o zpochybnění správních rozhodnutí přijatých za platnosti bývalé právní úpravy.

3 — K negativní kolizi použitelného práva viz zejména Rodière, P., *Droit social de l'Union européenne*, LDGJ, 2014, s. 662.

II – Právní rámec

A – Unijní právo

3. Článek 1 nařízení č. 1408/71 stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení:

- „a) se ‚zaměstnanou osobou‘ a ‚osobou samostatně výdělečně činnou‘ rozumí každá osoba, která:
- i) je pojištěna na základě povinného nebo volitelného pokračujícího pojištění pro případ jedné nebo více pojistných událostí odpovídajícím odvětvím systému sociálního zabezpečení pro zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné nebo zvláštnímu systému pro úředníky;
  - ii) je povinně pojištěna pro případ jedné nebo více pojistných událostí odpovídajícím odvětvím sociálního zabezpečení, na které se vztahuje toto nařízení, v rámci systému sociálního zabezpečení pro všechny obyvatele nebo veškeré výdělečně činné obyvatelstvo:
    - může-li být označena za zaměstnanou osobu nebo osobu samostatně výdělečně činnou na základě způsobu, jakým je tento systém spravován nebo financován, nebo
    - nesplňuje-li tato kritéria, je pojištěna pro případ některé jiné pojistné události uvedené v příloze I v rámci systému pro zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné anebo systému uvedeného v bodě iii) na základě povinného nebo volitelného pokračujícího pojištění, nebo pokud žádný takový systém v daném členském státě neexistuje, splňuje definici uvedenou v příloze I;

[...]“

4. Článek 2 odst. 1 uvedeného nařízení, nadepsaný „Osobní působnost“, stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné a studenty, kteří podléhají nebo podléhali právním předpisům jednoho nebo více členských států a kteří jsou státními příslušníky jednoho z členských států nebo kteří jsou osobami bez státní příslušnosti nebo uprchlíky s bydlištěm na území jednoho z členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky nebo pozůstalé po nich.“

5. Článek 13 nařízení č. 1408/71, který je součástí hlavy II, nadepsané „Určení použitelných právních předpisů“, stanoví obecná pravidla následovně:

„1. S výhradou článků 14c a 14f podléhají osoby, na které se vztahuje toto nařízení, pouze právním předpisům jediného členského státu. Tyto právní předpisy se určují v souladu s touto hlavou.

2. S výhradou článků 14 až 17:

- a) osoba zaměstnaná na území jednoho členského státu podléhá právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu nebo i když podnik nebo zaměstnavatel, který ji zaměstnává, má sídlo nebo místo podnikání na území jiného členského státu;

[...]

f) osoba, která již nadále nepodléhá právním předpisům členského státu, aniž by se na ni začaly vztahovat právní předpisy jiného členského státu v souladu s pravidly stanovenými ve výše uvedených písmenech nebo v souladu s jednou z výjimek nebo zvláštních pravidel stanovených v člancích 14 až 17, podléhá právním předpisům členského státu, na jehož území má bydliště, v souladu pouze s ustanoveními uvedených právních předpisů.“

6. Podle článku 17 tohoto nařízení, nadepsaného „Výjimky z článků 13 až 16“:

„Dva nebo více členských států, příslušné úřady těchto států nebo subjekty určené těmito úřady mohou vzájemnou dohodou stanovit výjimky z článků 13 až 16 v zájmu některých kategorií osob nebo některých osob.“

7. Příloha I bod I písm. E) uvedeného nařízení stanoví, pokud jde o Německo, kdo musí být považován za „zaměstnanou osobu“ nebo za „osobu samostatně výdělečně činnou“ ve smyslu čl. 1 písm. a) bodu ii) tohoto nařízení. Zní následovně:

„Je-li institucí příslušnou pro poskytování rodinných dávek v souladu s hlavou III kapitolou 7 nařízení německá instituce, je ve smyslu čl. 1 písm. a) bodu ii) nařízení:

a) ‚zaměstnanou osobou‘ považována každá osoba povinně pojištěná pro případ nezaměstnanosti nebo každá osoba, která v důsledku tohoto pojištění získá peněžité dávky v rámci nemocenského pojištění nebo srovnatelné dávky [...]“

8. Článek 84 nařízení č. 1408/71, nadepsaný „Spolupráce mezi příslušnými úřady“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Příslušné úřady členských států si vzájemně sdělují všechny informace týkající se:

- a) opatření přijatých k provádění tohoto nařízení;
- b) změn jejich právních předpisů, které by mohly mít vliv na uplatňování tohoto nařízení.

2. Pro účely uplatňování tohoto nařízení se úřady a instituce členských států podporují a postupují, jako by šlo o uplatňování jejich vlastních právních předpisů. Vzájemná správní pomoc zmíněných úřadů a institucí je v zásadě bezplatná. Příslušné úřady členských států se však mohou dohodnout na náhradě některých nákladů.“

B – *Nizozemské právo*

1. Zákon o obecném důchodovém pojištění

9. Podle článku 2 zákona o obecném důchodovém pojištění (Algemene Ouderdomswet, dále jen „AOW“) je rezidentem ve smyslu tohoto zákona osoba, jež má bydliště v Nizozemsku.

10. Podle čl. 3 odst. 1 AOW se bydliště osoby stanoví podle okolností jednotlivého případu.

11. Podle čl. 6 odst. 1 písm. a) AOW je podle ustanovení uvedeného zákona pojištěna osoba, která dosud nedosáhla věku pro odchod do důchodu a která je rezidentem. Odstavec 3 uvedeného článku stanoví, že odchylně od odstavců 1 a 2 lze okruh pojištěných osob rozšířit nebo omezit nařízením orgánu veřejné správy či na jeho základě.

12. Zákon ze dne 29. dubna 1998 (Stb. 1998, č. 267) vložil do AOW článek 6a, použitelný se zpětným účinkem od 1. ledna 1989, podle něhož:

„Popřípadě odchylně od článku 6 AOW a předpisů přijatých na základě tohoto ustanovení,

- a) se považuje za pojištěnou osoba, jejíž pojištění na základě tohoto zákona vyplývá z použití ustanovení smlouvy nebo rozhodnutí mezinárodní organizace;
- b) se nepovažuje za pojištěnou osoba, která na základě smlouvy nebo rozhodnutí mezinárodní organizace podléhá právním předpisům jiného státu.“

13. Článek 13 odst. 1 písm. a) AOW stanoví, že se částka důchodu zkrátí o 2 % za každý kalendářní rok, ve kterém nebyla osoba s nárokem na důchod po dosažení věku 15 let, ale před dosažením věku 65 let pojištěna.

14. Odstavec 2 písm. a) téhož článku stanoví, že se příplatek v hrubé výši sníží o 2 % za každý kalendářní rok, ve kterém nebyl manžel nebo manželka osoby s nárokem na důchod po dosažení věku 15 let, ale před dosažením věku 65 let osoby s nárokem na důchod pojištěn nebo pojištěna.

15. Podle čl. 45 odst. 1 první věty AOW, ve znění k 1. dubnu 1985, mají pojištěnci a bývalí pojištěnci v případech, za podmínek a podle sazby stanovené nařízením orgánu veřejné správy právo platit příspěvky za období po dosažení věku patnácti let, ale před dosažením věku šedesáti pěti let, a během nichž nejsou nebo nebyli pojištěni.

16. Podle téhož ustanovení, ve znění k 1. lednu 1990, mohou pojištěnci a bývalí pojištěnci v případech, za podmínek a podle sazby stanovené nařízením orgánu veřejné správy uzavřít dobrovolné pojištění za období po dosažení věku patnácti let, ale před dosažením věku šedesáti pěti let, a během nichž nejsou nebo nebyli pojištěni.

2. Obecný zákon o rodinných přídavcích

17. Článek 2 a čl. 3 odst. 1 obecného zákona o rodinných přídavcích (Algemene Kinderbijslagwet, dále jen „AKW“) mají obsah totožný s obsahem článku 2 a čl. 3 odst. 1 AOW.

18. Podle čl. 6 odst. 1 písm. a) AKW je podle ustanovení tohoto zákona pojištěna osoba, která je rezidentem.

19. Článek 6a písm. b) AKW stanoví, že případně odchylně od článku 6 AKW a předpisů přijatých na základě tohoto ustanovení, za nepojištěnou osoba, která podle smlouvy nebo rozhodnutí mezinárodní organizace podléhá právním předpisům jiného státu.

3. Nařízení o rozšíření a omezení okruhu osob povinných k sociálnímu pojištění

20. Během doby, o kterou jde ve sporech v původním řízení, bylo na základě čl. 6 odst. 3 AOW a AKW postupně přijato několik nařízení o rozšíření a omezení okruhu osob povinných k sociálnímu pojištění (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen, dále jen „BUB“). Na okolnosti ve věcech v původním řízení tak byla použitelná nařízení ze dne 19. října 1976 (Stb. 557, dále jen „BUB 1976“), nařízení ze dne 3. května 1989 (Stb. 164, dále jen „BUB 1989“) a nařízení ze dne 24. prosince 1998 (Stb. 746, dále jen „BUB 1999“).

21. Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) BUB 1976 není za pojištěného mimo jiné ve smyslu AOW považován rezident, který je v pracovním poměru mimo Nizozemsko a z důvodu této činnosti je pojištěn podle zahraničního zákonného režimu dávek ve stáří a pro případ smrti, jakož i rodinných přídatků platných ve státě zaměstnání.

22. Článek 10 odst. 1 BUB 1989, kterým bylo nahrazeno BUB 1976, ve znění použitelném mezi 1. červencem 1989 a 1. lednem 1992, stanovil, že „sociálnímu pojištění nepodléhá rezident, který vykonává zaměstnání výlučně mimo území Nizozemska“. V období od 1. ledna 1992 do 1. ledna 1997 toto ustanovení BUB 1989 stanovilo, že „sociálnímu pojištění nepodléhá rezident, který během souvislého období nejméně tří měsíců vykonává zaměstnání výlučně mimo území Nizozemska“. Podle znění použitelného od 1. ledna 1997 do 1. ledna 1999 čl. 10 odst. 1 BUB 1989 stanovil, že „sociálnímu pojištění nepodléhá rezident, který během souvislého období nejméně tří měsíců vykonává zaměstnání výlučně mimo území Nizozemska, ledaže je toto zaměstnání vykonáváno na základě pracovního poměru se zaměstnavatelem, který má bydliště nebo sídlo v Nizozemsku“.

23. K 1. lednu 1999 bylo BUB 1989 nahrazeno BUB 1999. Článek 12 tohoto nařízení stanoví, že „nepodléhá sociálnímu pojištění osoba, která má bydliště v Nizozemsku a během souvislého období nejméně tří měsíců vykonává zaměstnání výlučně mimo území Nizozemska, ledaže je toto zaměstnání vykonáváno výlučně na základě pracovního poměru se zaměstnavatelem, který má bydliště nebo sídlo v Nizozemsku“.

24. BUB 1989 i BUB 1999 obsahovala ustanovení o odstranění tvrdosti v člancích 25, resp. 24, které opravňovalo Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (správní rada správy sociálního zabezpečení, dále jen „SVB“) odchýlit se v určitých případech od ostatních ustanovení nařízení, aby se vyrovnaly velmi závažné nespravedlnosti, které mohly vyplynout z povinné účasti na pojištění nebo z vyloučení z povinné účasti na pojištění podle tohoto nařízení (BUB 1989), nebo nepoužití články tohoto nařízení nebo se od těchto článků odchýlit, pokud by použití s ohledem na význam rozšíření a omezení okruhu pojištěných osob vedlo ke značné nespravedlnosti, která by vyplývala výlučně z povinné účasti na pojištění nebo z vyloučení z povinné účasti na pojištění podle tohoto nařízení (BUB 1999).

III – Skutkový základ sporu v původním řízení

25. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že žalobci v původním řízení – C. E. Franzen, H. D. Giesen a F. van den Berg – jsou všichni nizozemské státní příslušnosti a jsou rezidenty v Nizozemsku.

26. C. E. Franzen pobírala v Nizozemsku rodinné přídatky na základě AKW na svou dceru, kterou vychovávala sama. V listopadu 2002 oznámila SVB, že od 1. ledna 2001 pracuje v Německu jako kadeřnice 20 hodin týdně. Vzhledem k tomu, že příjmy, které C. E. Franzen pobírala z této činnosti, nebyly významné, byla povinně pojištěna pouze v rámci německého zákonného systému pojištění proti pracovním úrazům a neměla přístup k některému z ostatních německých systémů sociálního zabezpečení.

27. Rozhodnutím ze dne 25. února 2003 jí SVB odňala rodinné přídatky s účinností od 1. října 2002.

28. S ohledem na nedostatečnost svých německých příjmů C. E. Franzen získala od nizozemské obce, ve které měla bydliště, dodatečnou dávku na základě obecného zákona o sociální pomoci (Algemene bijstandswet), jakož i zákona o práci a sociální pomoci (Wet Werk en Bijstand). Z vyjádření, jež SVB předložila Soudnímu dvoru, vyplývá, že posledně uvedená dávka představuje formu sociální pomoci, na kterou se nařízení č. 1408/71 v souladu s čl. 4 odst. 4 nepoužije.

29. SVB ve svém vyjádření rovněž upřesňuje, že dopisem ze dne 21. září 2003 C. E. Franzen požádala na základě článku 24 BUB 1999 o zrušení jejího vyloučení z účasti na sociálním pojištění. Rozhodnutím ze dne 15. března 2004 SVB zamítla tuto žádost z toho důvodu, že C. E. Franzen nebyla pojištěna na základě unijního práva ani na základě ustanovení nizozemského práva.

30. Dne 30. ledna 2006 podala C. E. Franzen znovu žádost o rodinné přídavky, které SVB vyhověla rozhodnutím ze dne 27. března 2006 s účinností od prvního čtvrtletí 2006. Dopisem ze dne 5. června 2007 byla jménem C. E. Franzen podána žádost o přiznání rodinných přídavků od čtvrtého čtvrtletí 2002.

31. Rozhodnutím ze dne 5. července 2007 SVB konstatovala, že s účinností od prvního čtvrtletí 2006 již C. E. Franzen nemá nárok na rodinné přídavky, ale rozhodla, že nebude požadováno vrácení částky vyplacené bez právního důvodu. Rozhodnutím ze dne 16. listopadu 2007 byla stížnost C. E. Franzen proti tomuto rozhodnutí zamítnuta jako neopodstatněná a kromě toho byl zamítnut i její návrh na nové vyměření přídavků.

32. Dne 6. února 2008, tedy v době, kdy ještě probíhalo řízení o žalobě podané proti rozhodnutí ze dne 5. července 2007, vydala SVB nové rozhodnutí, kterým bylo pozměněno odůvodnění jejího rozhodnutí ze dne 16. listopadu 2007, když uvedla, že žádosti o rodinné přídavky byly zamítnuty s odůvodněním, že podle čl. 13 odst. 2 nařízení č. 1408/71 se na C. E. Franzen použijí výlučně německé právní předpisy, čímž je vyloučeno použití nizozemského sociálního pojištění.

33. Rozsudkem ze dne 5. srpna 2008 Rechtbank Maastricht (okresní soud v Maastrichtu) zamítl jako neopodstatněné žaloby proti rozhodnutím ze dne 16. listopadu 2007 a 6. února 2008. Před předkládajícím soudem vedou účastníci původního řízení spor ohledně toho, zda byla C. E. Franzen počínaje 1. říjnem 2002 pojištěna na základě AKW.

34. Manželka H. D. Giesena pracovala v Německu nejprve během dvou období v roce 1970 a poté jako „geringfügig Beschäftigte“ (osoba s prací drobného rozsahu) během období od 19. května 1988 do 12. května 1993. Byla mimo jiné prodavačkou v obchodě s oblečením a vykonávala činnost během omezeného počtu hodin měsíčně na základě smlouvy o výpomoci, v rámci které chodila pracovat na žádost svého zaměstnavatele, ale neměla povinnost jeho žádostem vyhovět.

35. Dne 22. září 2006 podal H. D. Giesen žádost o starobní důchod a o partnerský příspěvek na základě AOW, které SVB vyhověla rozhodnutím ze dne 3. října 2007. Partnerský příspěvek byl nicméně snížen o 16 % z toho důvodu, že během období, kdy manželka H. D. Giesena pracovala v Německu, nebyla pojištěna z titulu sociálního pojištění. H. D. Giesen podal proti tomuto rozhodnutí stížnost v rozsahu, v němž se týká snížení uvedeného příplatku. Rozhodnutím ze dne 20. května 2008 byla tato stížnost zamítnuta jako neopodstatněná.

36. Rozsudkem ze dne 13. října 2008 Rechtbank Roermond zamítl žalobu proti rozhodnutí ze dne 20. května 2008 jako neopodstatněnou. Uvedený soud dospěl k závěru, že manželka H. D. Giesena nepodléhá nizozemským právním předpisům, protože nebylo prokázáno, že více než tři měsíce nepracovala v Německu. Před předkládajícím soudem vedou účastníci řízení spor ohledně toho, zda byla manželka H. D. Giesena na základě AOW pojištěna v období od 19. května 1988 do 31. prosince 1992.

37. F. van den Berg vykonával činnost v Německu v období od 25. června do 24. července 1972 a od 1. ledna 1990 do 31. prosince 1994. Předkládací rozhodnutí neobsahuje informace o povaze jeho zaměstnání. Dne 17. ledna 2008 požádal F. van den Berg o starobní důchod podle AOW. Rozhodnutím ze dne 1. srpna 2008 mu SVB důchod přiznala, ale snížila jej o 14 %, protože F. van den Berg nebyl pojištěn po dobu delší sedmi let. Rozhodnutím ze dne 25. listopadu 2008 bylo jeho stížnosti proti uvedenému rozhodnutí vyhověno jako částečně opodstatněné a snížení bylo stanoveno na 10 %.

38. Rozsudkem ze dne 19. října 2009 Rechtbank Maastricht zamítl žalobu proti rozhodnutí ze dne 25. listopadu 2008 jako neopodstatněnou. Před předkládajícím soudem vedou F. van den Berg a SVB spor ohledně toho, zda byl F. van den Berg pojištěn na základě AOW během období od 1. ledna 1990 do 31. prosince 1994.

39. Centrale Raad van Beroep (nizozemský vrchní sociální soud), ke kterému podali žalobci v původním řízení odvolání, se domnívá, že je lze během sporných období považovat za zaměstnané osoby ve smyslu článku 2 nařízení č. 1408/71 ve spojení s čl. 1 písm. a) a že AOW a AKW spadají do věcné působnosti tohoto nařízení.

40. Vystává však otázka, zda během sporných období dotčení v původním řízení podléhali na základě čl. 13 odst. 2 úvodní věty a písm. a) nařízení č. 1408/71 německým právním předpisům, a, případně, zda výlučný účinek tohoto ustanovení znamená, že se nizozemské právní předpisy nepoužijí. V tomto kontextu předkládající soud odkazuje na rozsudek Kits van Heijningen (C-2/89, EU:C:1990:183), který se týká zaměstnání na částečný úvazek, a táže se, zda se tato judikatura použije rovněž na smlouvu o výpomoci.

41. Předkládající soud konstatuje, že v rámci projednávaných sporů není sporné, že dotčení nebyli z důvodu svých činností pojištěni na základě německých právních předpisů, čímž by jim podle okolností konkrétního případu vznikl nárok na starobní důchod nebo na rodinné přídavky. Kromě toho uvádí, že v období od 1. července 1989 do 31. prosince 1992 musí být manželka H. D. Giesena a během sporných období, která se jich týkají, F. van den Berg a C. E. Franzen, považováni za osoby nepojištěné na základě AOW a AKW podle vnitrostátního práva. Pro možnost posoudit, zda unijní právo brání tomuto vyloučení, je třeba zohlednit unijní ustanovení týkající se volného pohybu pracovníků (článek 45 SFEU), jakož i občanů (články 20 SFEU a 21 SFEU).

IV – Předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

42. Za těchto podmínek se předkládající soud rozsudkem ze dne 1. července 2013, došlým kanceláři Soudního dvora dne 4. července 2013, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) a) Má být čl. 13 odst. 2 úvodní věta a písm. a) nařízení č. 1408/71 vykládán tak, že rezidenti na území jednoho členského státu, kteří spadají do působnosti tohoto nařízení a na základě smlouvy o výpomoci vykonávají zaměstnání nejvýše dva nebo tři dny v měsíci na území jiného členského státu, tam z tohoto důvodu podléhají předpisům sociálního zabezpečení státu zaměstnání?
- b) V případě kladné odpovědi na [první otázku písm. a)], podléhají uvedení rezidenti v tomto případě předpisům sociálního zabezpečení státu zaměstnání jak ve dnech, ve kterých vykonávají činnost, tak ve dnech, ve kterých činnost nevykonávají, a pokud ano, po jakou dobu se na ně ještě vztahují uvedené právní předpisy po poslední skutečně vykonané činnosti?
- 2) Brání čl. 13 odst. 2 úvodní věta a písm. a) ve spojení s čl. 13 odst. 1 nařízení č. 1408/71 tomu, aby migrující pracovník, který podléhá právním předpisům sociálního zabezpečení státu zaměstnání, byl podle vnitrostátní úpravy státu bydliště považován v tomto státě za osobu pojištěnou podle AOW?
- 3) a) Má být unijní právo, zejména ustanovení o volném pohybu pracovníků nebo unijních občanů, vykládáno tak, že za okolností těchto řízení brání použití takového vnitrostátního ustanovení, jako je článek 6a AOW nebo článek 6a AKW, podle nichž je migrující pracovník s bydlištěm v Nizozemsku vyloučen v Nizozemsku z účasti na pojištění podle AOW nebo

AKW, protože se na něj vztahují výlučně německé právní předpisy sociálního zabezpečení, a to i v případě, že je tento pracovník v Německu jakožto ‚geringfügig Beschäftigte‘ vyloučen z účasti na ‚Altersrente‘ [důchodovém pojištění] a nemá nárok na ‚Kindergeld‘ [příspěvek na dítě]?

- b) Je pro zodpovězení [třetí otázky písm. a)] relevantní skutečnost, že existovala možnost uzavřít dobrovolné pojištění podle AOW nebo vyzvat SVB, aby uzavřela dohodu ve smyslu článku 17 nařízení č. 1408/71?⁴

43. Písemná vyjádření byla předložena SVB, vládou Nizozemska a Spojeného království, jakož i Evropskou komisí. Zástupci C. E. Franzen, Nizozemského království, Spojeného království a Komise byli vyslechnuti na jednání, které se konalo dne 25. června 2014.

V – Analýza

44. Pokud jde nejprve o kontext sporů v původním řízení, týká se jednak odmítnutí orgánů státu bydliště, v projednávané věci SVB, přiznat C. E. Franzen rodinné přídavky, a jednak snížení přiznaného partnerského příplatku a starobního důchodu těmito orgány H. D. Giesenovi a F. van den Bergovi z toho důvodu, že z nařízení č. 1408/71 vyplývá, že během sporných období se na dotčené v původním řízení vztahovaly právní předpisy jejich státu zaměstnání, a sice německé právní předpisy. Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, totiž vyplývá, že během těchto období byli pojištěni ve státě zaměstnání pouze z titulu pojištění proti pracovním úrazům a neměli nárok v Nizozemsku (stát bydliště), ani v Německu (stát zaměstnání) na rodinné přídavky nebo dávky z titulu systému starobního důchodu v závislosti na konkrétním případě.

45. Dále je třeba uvést, že není sporné, že dotčené dávky splňují podmínky pro to, aby byly považovány za „dávky ve stáří“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. c) nařízení č. 1408/71 nebo za „rodinné dávky“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 písm. h) tohoto nařízení. Situace, o které jde ve sporech v původním řízení, tedy spadají do věcné působnosti uvedeného nařízení.

46. Pokud jde nakonec o osobní působnost nařízení č. 1408/71, ta je předmětem první otázky položené předkládajícím soudem v projednávané věci. Tato otázka, na kterou je třeba podle mého názoru odpovědět kladně, nepřináší obzvláštní obtíže, a bude tedy přezkoumána stručně.

A – První otázka

47. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 vykládán v tom smyslu, že rezident jednoho členského státu, který spadá do působnosti tohoto nařízení a který na základě smlouvy o výpomoci vykonává zaměstnání nejvýše dva nebo tři dny v měsíci na území jiného členského státu, podléhá právním předpisům státu zaměstnání podle čl. 13 odst. 2 písm. a) uvedeného nařízení, a v případě kladné odpovědi, zda těmito právními předpisy podléhá uvedený rezident pouze ve dnech, ve kterých vykonává činnost, nebo i v ostatních dnech⁴.

48. Za účelem odpovědi na tuto otázku nejprve stručně připomenu osobní působnost nařízení č. 1408/71, abych potvrdil, že dotčení v původním řízení mohou být považováni za zaměstnané osoby ve smyslu čl. 2 odst. 1 tohoto nařízení. Zadruhé zanalyzuji judikaturu Soudního dvora týkající se použitelnosti nařízení č. 1408/71 v kontextu práce na částečný úvazek, než přezkoumám důsledky ustanovení přílohy I bodu I písm. E) uvedeného nařízení na konkrétní případ C. E. Franzen.

4 — Předkládající soud se domnívá, že během sporných období byly právními předpisy použitelnými na C. E. Franzen a F. van den Berga německé právní předpisy. Naproti tomu má pochybnosti ohledně právních předpisů použitelných na manželku H. D. Giesena.

1. Osobní působnost nařízení č. 1408/71

49. Osobní působnost nařízení č. 1408/71 je vymezena v jeho článku 2. Podle odstavce 1 tohoto ustanovení jsou nezbytná tři kritéria pro to, aby bylo možné konstatovat, že se na pracovníka vztahuje uvedené nařízení. Zprvce se musí jednat o zaměstnanou osobu nebo o osobu samostatně výdělečně činnou⁵. Tyto dva pojmy označují jakoukoliv osobu, která je pojištěna na základě povinného nebo volitelného pojištění⁶ v rámci některého ze systémů sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) bodech i) a ii) tohoto nařízení a v souladu s podmínkami uvedených systémů⁷. Zadržte musí být pracovník státním příslušníkem jednoho z členských států. Zatřetí podléhá nebo podléhal právním předpisům jednoho či více členských států.

50. Soudní dvůr uvedl, že osoba je „zaměstnanou osobou“ ve smyslu nařízení č. 1408/71, pokud je pojištěna, a to i pro případ jedné pojistné události, na základě povinného nebo volitelného pojištění v rámci obecného nebo zvláštního systému sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) téhož nařízení, a to nezávisle na existenci pracovního poměru⁸.

51. V projednávané věci není sporné, že dotčení v původním řízení pracovali v Německu v určitých obdobích, během kterých byli pojištěni v tomto členském státě. Předkládající soud uvádí, že vykonávali práci drobného rozsahu jakožto „geringfügig Beschäftigte“⁹, což znamená, že byli pojištěni alespoň na základě pojištění proti pracovním úrazům („Unfallversicherung“). Proto se mi zdá zcela nepochybné, že dotčené v původním řízení je třeba považovat za zaměstnané osoby ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71.

2. Krátké připomenutí relevantní judikatury

52. Jak vyplývá ze všech písemných vyjádření předložených Soudnímu dvoru, na okolnosti projednávané věci je třeba použít judikaturu vyplývající z rozsudku *Kits van Heijningen*¹⁰. V tomto rozsudku Soudní dvůr provedl výklad čl. 13 odst. 2 nařízení č. 1408/71 v kontextu práce na částečný úvazek, který se podle mého názoru musí použít obdobně na výpomoc, o kterou se jedná v projednávané věci.

53. Soudní dvůr rozhodl, že nic ve znění čl. 1 písm. a) nebo čl. 2 odst. 1 nařízení č. 1408/71 neumožňuje vyloučit z působnosti tohoto nařízení určité kategorie osob z důvodu času, který věnují výkonu své činnosti. Proto je třeba osobu považovat za osobu, na kterou se vztahuje působnost nařízení č. 1408/71, pokud splňuje podmínky stanovené ustanovením čl. 1 písm. a) ve spojení s čl. 2

5 — Tento článek se týká nejen zaměstnaných osob nebo osob samostatně výdělečně činných, ale rovněž studentů, osob bez státní příslušnosti nebo uprchlíků s bydlištěm na území některého z členských států, jakož i jejich rodinných příslušníků a jejich pozůstalých. Od rozsudku *Martínez Sala* (C-85/96, EU:C:1998:217) vedlo totiž unijní občanství k rozšíření působnosti nařízení č. 1408/71. Toto rozšíření osob, na které se vztahuje nařízení, bylo potvrzeno rozsudky *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458) a *Collins* (C-138/02, EU:C:2004:172). Unijní občanství tedy dodalo nový rozměr koordinaci národních systémů sociálního zabezpečení. Viz *Cornelissen, R.*, „The principle of territoriality and the Community regulations on social security (Regulations 1408/71 and 574/72)“, *Common Market Law Review*, 1996, 33, s. 439 až 471. Viz rovněž *Marzo, C.*, *La dimension sociale de la citoyenneté européenne*, Université Paul Cézanne – Aix-Marseille III, Collection B. Goldman, Presses Universitaires d'Aix-Marseille, s. 344.

6 — V souladu s čl. 1 písm. a) bodem iv) nařízení č. 1408/71 se na dobrovolně pojištěnou osobu pro případ jedné nebo více pojistných událostí odpovídajících odvětvím, na které se vztahuje uvedené nařízení, v rámci systému sociálního zabezpečení členského státu, která nevykonává zaměstnání, vztahují rovněž ustanovení tohoto nařízení, pokud taková osoba byla dříve povinně pojištěna pro případ stejné pojistné události v rámci systému pro zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné stejného členského státu.

7 — V rámci první předběžné otázky položené Soudnímu dvoru v oblasti sociálního zabezpečení Soudní dvůr rozhodl s ohledem na nařízení Rady č. 3/58 ze dne 25. září 1958 o sociálním zabezpečení migrujících pracovníků (Úř. věst. 1958, 30, s. 561), že „pojem ‚zaměstnaná nebo srovnatelná osoba‘ má tedy komunitární rozměr a vztahuje se na všechny osoby, které jako takové a bez ohledu na název spadají pod různé vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení“ (rozsudek *Unger*, 75/63, EU:C:1964:19, bod 1). Viz rovněž rozsudek *Megner a Scheffel* (C-444/93, EU:C:1995:442, bod 20).

8 — Rozsudky *Dodl a Oberhollenzer* (C-543/03, EU:C:2005:364, bod 34), jakož i *Borger* (C-516/09, EU:C:2011:136, bod 26).

9 — Z vyjádření SVB vyplývá, že postavení „geringfügig Beschäftigte“ se týká výkonu činností, které nepřekračují určitou hranici z hlediska počtu hodin nebo příjmů.

10 — EU:C:1990:183.

odst. 1 tohoto nařízení bez ohledu na čas, který věnuje výkonu své činnosti¹¹. Podle Soudního dvora čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 nezavádí žádný rozdíl podle toho, zda je zaměstnání vykonáváno na plný či na částečný úvazek. Kromě toho cíl, který sleduje, by byl zmařen, pokud by bylo třeba se domnívat, že použití právních předpisů členského státu zaměstnání je omezeno na období, kdy je činnost vykonávána, s vyloučením období, kdy dotčená osoba svou činnost nevykonává¹².

54. V tomto ohledu je dle mého názoru jasné, že určující skutečností pro uplatnění osobní působnosti nařízení je, jak vyplývá z bodu 50 tohoto stanoviska, skutečnost, že je osoba pojištěná, byť jen pro případ jedné pojistné události na základě povinného nebo volitelného pojištění v rámci obecného nebo zvláštního systému sociálního zabezpečení uvedeného v čl. 1 písm. a) nařízení č. 1408/71. Existence pracovního poměru, druh pracovního poměru, skutečnost, zda se jedná o smlouvu na plný či částečný úvazek, jakož i počet pracovaných hodin, jsou tedy irelevantní¹³. Z toho důvodu je v projednávané věci irelevantní skutečnost, že dotčení v původním řízení vykonávali práci drobného rozsahu, která nepřekračovala určitou hranici z hlediska počtu hodin nebo příjmů, například jako „geringfügig Beschäftigte“ v německém právu.

55. Konstatuji tedy, že C.E. Franzen, H.D. Giesen a F. van den Berg splňují podmínky stanovené v čl. 1 písm. a) ve spojení s čl. 2 odst. 1 nařízení č. 1408/71 bez ohledu na čas, který věnovali výkonu své činnosti během sporných období. Spadají tedy do osobní působnosti tohoto nařízení a podléhají na základě jeho čl. 13 odst. 2 písm. a) právním předpisům státu zaměstnání. Německé právní předpisy se na ně vztahují nejen ve dnech, kdy vykonávali činnost, ale také ve dnech, kdy ji nevykonávali. Uplatní se po dobu, kdy je dotčená osoba pojištěna alespoň proti jedné pojistné události ve státě zaměstnání¹⁴.

3. K příloze I bodu I písm. E) („Německo“) nařízení č. 1408/71

56. Pokud jde konkrétně o C.E. Franzen, Komise uvádí, že zmínka uvedená v příloze I bodě I písm. E) nařízení č. 1408/71 ohledně Německa mění osobní působnost tohoto nařízení.

57. Z bodů 49 až 51 tohoto stanoviska vyplývá, že se na C.E. Franzen vztahuje osobní působnost nařízení č. 1408/71. Proto jsou podle čl. 13 odst. 2 písm. a) tohoto nařízení ve vztahu k C.E. Franzen použitelnými právní předpisy předpisy německé¹⁵. Může tedy mít nárok na rodinné dávky v Německu?

58. V tomto ohledu z judikatury Soudního dvora vyplývá, že je-li německý orgán příslušný k přiznání rodinných dávek v souladu s hlavou III kapitolou 7 nařízení č. 1408/71, je definice obsažená v čl. 1 písm. a) tohoto nařízení nahrazena definicí obsaženou v příloze I bodě I písm. E) („Německo“) uvedeného nařízení¹⁶. Za „zaměstnané osoby“ nebo za „osoby samostatně výdělečně činné“ podle čl. 1 písm. a) bodu ii) nařízení č. 1408/71 lze tedy považovat pouze osoby, které jsou povinně pojištěny v rámci některého ze systémů uvedených v příloze I bodě I písm. E) tohoto nařízení¹⁷. Za zaměstnanou osobu ve smyslu uvedeného ustanovení této přílohy je totiž považována „osoba povinně

11 — Tamtéž, bod 10.

12 — Tamtéž, bod 14.

13 — Tamtéž, body 9 až 11.

14 — Mimoto zde připomínám, že na osobu, která přestala pracovat na území některého členského státu, a která tudíž již nespĺňuje podmínky čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 a nespĺňuje ani podmínky žádného jiného ustanovení tohoto nařízení pro to, aby se na ni vztahovaly právní předpisy některého členského státu, se použijí na základě čl. 13 odst. 2 písm. f) a na základě právních předpisů členského státu, na jehož území má bydliště, právní předpisy státu, kde předtím vykonávala zaměstnání, pokud zde má nadále své bydliště, nebo právní předpisy státu, do kterého případně své bydliště přemístila. Viz rozsudek Kuisijärvi (C-275/96, EU:C:1998:279, bod 34).

15 — Viz body 68 a 69 tohoto stanoviska.

16 — Rozsudek Kulzer (C-194/96, EU:C:1998:85, bod 35).

17 — Rozsudky Merino García (C-266/95, EU:C:1997:292, body 24 až 26); Martínez Sala (EU:C:1998:217) a Schwemmer (C-16/09, EU:C:2010:605, bod 34).

pojištěná pro případ nezaměstnanosti nebo každá osoba, která v důsledku tohoto pojištění získá peněžité dávky v rámci nemocenského pojištění nebo srovnatelné dávky“. To není případ C. E. Franzen. Spadá pod „obecné pravidlo“ čl. 1 písm. a) bodu i) nařízení č. 1408/71, tedy definici zaměstnané osoby ve smyslu tohoto nařízení, pokud jde o dávky, pro které je pojištěna, v projednávané věci pojištění proti pracovním úrazům. Naopak ji nelze považovat za zaměstnanou osobu pro účely přiznání německých rodinných dávek z důvodu „zvláštního pravidla“ v příloze I. Toto pravidlo má tak zvláštní povahu ve vztahu k obecnému režimu uvedenému v čl. 1 písm. a) uvedeného nařízení. Spojení ustanovení přílohy I a čl. 1 písm. a) bodu ii) nařízení č. 1408/71 totiž upřesňuje příčinnou souvislost mezi druhem dávky požadované pracovníkem (rodinné dávky) a podmínkami, které musí pracovník splňovat pro to, aby mu byl přiznán nárok na dávku. Unijní zákonodárce tedy chtěl upřesnit pojem „zaměstnaná osoba“ nebo „osoba samostatně výdělečně činná“ ve smyslu tohoto nařízení, podléhá-li systému sociálního zabezpečení použitelnému na všechny rezidenty, jako je tomu v případě rodinných dávek v Německu¹⁸. Domnívám se tedy, že C. E. Franzen nelze považovat během sporných období za zaměstnanou osobu ve smyslu přílohy I bodu I písm. E) nařízení č. 1408/71 z toho důvodu, že nespĺňuje podmínky čl. 1 písm. a) bodu ii) ve spojení s přílohou I tohoto nařízení pro to, aby měla nárok na rodinné přídatky v Německu.

59. Pokud jde o poskytování rodinných dávek na základě německých právních předpisů, je třeba pojem „zaměstnaná osoba“ chápat v tom smyslu, že se týká pouze zaměstnaných osob, které splňují definici vyplývající z čl. 1 písm. a) bodu ii) ve spojení s přílohou I bodem I písm. E) tohoto nařízení.

4. Dílčí závěr

60. Domnívám se, že čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 musí být vykládán v tom smyslu, že rezident jednoho členského státu, který spadá do působnosti tohoto nařízení a který na základě smlouvy o výpomoci vykonává zaměstnání nejvýše dva nebo tři dny v měsíci na území jiného členského státu, podléhá právním předpisům státu zaměstnání podle čl. 13 odst. 2 písm. a) uvedeného nařízení. Legislativa státu zaměstnání se na něj vztahuje nejen ve dnech, kdy vykonává zaměstnání, ale také ve dnech, kdy jej nevykonává. Uplatní se po dobu, kdy je dotčený pojištěn alespoň proti jedné pojistné události ve státě zaměstnání.

B – Druhá a třetí předběžná otázka

61. Navrhuji přezkoumat druhou a třetí otázku společně. Podstatou otázek předkládajícího soudu je, zda čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 ve spojení s odstavcem 1 tohoto článku brání vnitrostátním právním předpisům, které vylučují za okolností projednávané věci migrujícího pracovníka podléhajícího právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení státu zaměstnání z účasti na jeho vnitrostátním systému sociálního zabezpečení. Předkládající soud se rovněž táže, zda pravidla primárního práva týkající se volného pohybu pracovníků nebo evropského občanství brání takovému vyloučení, pokud je migrující pracovník vyloučen z účasti na vnitrostátním systému sociálního zabezpečení, protože podléhá právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení státu zaměstnání, i když tento pracovník nemá nárok na rodinné přídatky nebo dávky ze systému starobního důchodu ani ve státě zaměstnání. Kromě toho se táže, zda má skutečnost, že měl pracovník možnost uzavřít dobrovolné pojištění nebo vyzvat příslušný orgán, aby uzavřel dohodu ve smyslu článku 17 nařízení č. 1408/71, vliv na odpověď na předchozí otázku.

62. Aby byla předkládajícímu soudu poskytnuta užitečná odpověď, je podle mého názoru třeba se nejprve vrátit k základům mechanismu spolupráce vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení zavedeného nařízením č. 1408/71.

18 — V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta La Pergoly ve spojených věcech Stöber a Piosa Pereira (C-4/95 a C-5/95, EU:C:1996:225, body 13 a 28).

1. Mechanismus spolupráce zavedený nařízením č. 1408/71

63. Zprvce připomínám, že podle ustálené judikatury Soudního dvora spočívá systém zavedený nařízením č. 1408/71 na pouhé koordinaci vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení a jeho cílem není jejich harmonizace¹⁹. Vzhledem k tomu, že systémy sociálního zabezpečení členských států se vyznačují svou teritorialitou²⁰, jejich koordinace se opírá zejména o pravidla použitelnosti podobná pravidlům, která existují v mezinárodním právu soukromém. Tato koordinace má za cíl určení právních předpisů použitelných na zaměstnance nebo osoby samostatně výdělečně činné, kteří za různých okolností využívají práva volného pohybu²¹, přičemž ponechává nadále rozdíly mezi systémy jednotlivých členských států, a tedy i rozdíly mezi nároky osob, které v těchto členských státech pracují²². Tato koordinace tedy ponechává nedotčenu pravomoc členských států v dané oblasti, nicméně s výhradou, že jednají v souladu s unijním právem a zejména v souladu s cílem koordinačních nařízení a ustanoveními Smlouvy týkajícími se volného pohybu osob²³.

64. V důsledku toho je cílem tohoto mechanismu koordinace systémů sociálního zabezpečení, zavedeného od počátku evropské konstrukce²⁴, usnadnit pohyb osob v Evropské unii při respektování zvláštních vlastností vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení a neznevýhodňovat osoby, které využívají svého práva volného pohybu²⁵.

65. Soudní dvůr totiž již od svých prvních rozsudků připomínal, že nařízení přijatá k provedení článku 48 SFEU musí být vykládána „ve světle účelu tohoto článku, kterým je přispět k zavedení co možná nejúplnější svobody pohybu migrujících pracovníků“²⁶. Uvedl, že články 45 SFEU až 48 SFEU představují základ, rámec a meze nařízení v oblasti sociálního zabezpečení²⁷. Soudní dvůr tedy rozhoduje o koordinaci vnitrostátních systémů s přihlédnutím k článkům 45 SFEU a 48 SFEU.

66. Zadruhé kolize použitelných vnitrostátních právních předpisů vyplývají ze spojení výkonu volného pohybu osob a přetrvávání vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení. Tyto kolize zákonů, ať již pozitivní v případě hromadění zákonů použitelných na určitou situaci, nebo negativní v případě neexistence zákona, který by se měl použít²⁸, tvoří překážky svobodě volně se pohybovat na unijním území.

67. Zatřetí, za účelem nápravy těchto pozitivních nebo negativních kolizí použitelných právních předpisů ustanovení hlavy II nařízení č. 1408/71 (jejíž součástí je článek 13), která představují úplný a jednotný systém kolizních norem²⁹, směřují k tomu, aby dotčené osoby podléhaly systému sociálního zabezpečení pouze jednoho členského státu. Podle ustálené judikatury Soudního dvora je totiž cílem

19 — Rozsudky Lenoir (313/86, EU:C:1988:452, bod 13); Hervein a další (C-393/99 a C-394/99, EU:C:2002:182, bod 52) a Pasquini (C-34/02, EU:C:2003:366, bod 52).

20 — Cornelissen, R., *loc. cit.*, s. 439 až 441.

21 — Rozsudky Piatkowski (C-493/04, EU:C:2006:167, bod 20); Nikula (C-50/05, EU:C:2006:493, bod 20) a Derouin (C-103/06, EU:C:2008:185, bod 20).

22 — Viz zejména rozsudky Gravina (807/79, EU:C:1980:184, bod 7); Rönfeldt (C-227/89, EU:C:1991:52, bod 12) a Leyman (C-3/08, EU:C:2009:595, bod 40).

23 — Viz obdobně rozsudek Kauer (C-28/00, EU:C:2002:82, bod 26). Viz rovněž stanovisko generálního advokáta Jääskinena ve věci Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:114, bod 44).

24 — Tento mechanismus byl zaveden nařízením č. 3/58, které se stalo nařízením č. 1408/71. Nařízení č. 1408/71 a nařízení Rady (EHS) č. 574/72 ze dne 21. března 1972, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení č. 1408/71 (Úř. věst. L 74, s. 1), byla předmětem mnohých změn, aby byla přizpůsobena vývoji vnitrostátních právních předpisů a aby bylo začleněno *acquis* vyplývající z judikatury Soudního dvora. Tato koordinační nařízení představují zásadní příspěvek k evropské integraci. V tomto smyslu viz Cornelissen, R., *loc. cit.*, s. 471.

25 — Rozsudky Nikula (EU:C:2006:493, bod 20) a Tomaszewska (C-440/09, EU:C:2011:114, bod 28). Změna použitelného práva tak nesmí způsobit přerušování nebo zánik sociální ochrany. Viz Mavridis, P., *La sécurité sociale à l'épreuve de l'intégration européenne*, Bruylant, 2003, s. 34. K deterritorializaci zákona použitelného na určitou situaci viz Cornelissen, R., *loc. cit.*, s. 444 až 446 a 470.

26 — Viz zejména rozsudky Belbouab (10/78, EU:C:1978:181, bod 5); Buhari Haji (C-105/89, EU:C:1990:402, bod 20); Chuck (C-331/06, EU:C:2008:188, bod 28) a da Silva Martins (C-388/09, EU:C:2011:439, bod 70).

27 — Rozsudky Duffy (34/69, EU:C:1969:71, bod 6) a Massonet (50/75, EU:C:1975:159, bod 9).

28 — Viz Rodière, P., *loc. cit.*, s. 662 a poznámka pod čarou č. 3.

29 — Rozsudek Luijten (60/85, EU:C:1986:307, body 12 až 14).

těchto ustanovení nejen zabránit současnému použití několika vnitrostátních právních předpisů a komplikacím, které z něj mohou vyplynout³⁰, ale rovněž zabránit, aby osoby, které spadají do působnosti nařízení č. 1408/71, byly zbaveny ochrany v oblasti sociálního zabezpečení pro nedostatek právních předpisů, které by se na ně použily³¹.

68. V tomto ohledu čl. 13 odst. 1 nařízení č. 1408/71 zakotvuje zásadu jedinečnosti právních předpisů použitelných na určitou situaci³², což se projevuje zejména platbou příspěvků do jediného systému sociálního zabezpečení. Konkrétně čl. 13 odst. 2 písm. a) tohoto nařízení jasně stanoví, že s výhradou článků 14 až 17 „pracovník zaměstnaný na území jednoho členského státu podléhá právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu nebo i když podnik nebo zaměstnavatel, který ho zaměstnává, mají sídlo nebo místo podnikání na území jiného členského státu“ (*lex loci laboris*)³³.

69. S výhradou výjimek stanovených nařízením č. 1408/71³⁴ je tedy tento systém řešení kolize vnitrostátních právních předpisů sociálního zabezpečení, založený na jedinečnosti použitelných právních předpisů, kogentní a podle ustálené judikatury Soudního dvora má za následek, že „členské státy nemají možnost určit, v jakém rozsahu se použijí jejich vlastní právní předpisy nebo právní předpisy jiného členského státu, jelikož jsou povinny respektovat platná ustanovení [unijního] práva“³⁵.

70. S ohledem na tyto úvahy přezkoumám společně druhou a třetí otázku položenou předkládajícím soudem.

2. K zásadě jedinečnosti použitelných právních předpisů

71. Jak vyplývá z bodů 67 a 68 tohoto stanoviska, podle ustálené judikatury Soudního dvora ustanovení hlavy II nařízení č. 1408/71, která určují právní předpisy použitelné na pracovníky, kteří se pohybují v rámci Unie, podřizují tyto pracovníky systému sociálního zabezpečení jediného členského státu³⁶, aby bylo zabráněno hromadění použitelných vnitrostátních právních předpisů a komplikacím, které z něj mohou vyplynout³⁷. Pravidla určující použitelné právní předpisy tak mají výlučný účinek, což znamená, že s výhradou výjimek stanovených nařízením č. 1408/71³⁸ se nikdy žádné jiné předpisy než ty, které jsou určeny kolizními normami, nemohou stát použitelnými³⁹.

72. Nicméně se zdá, že z rozsudků z nedávné doby vydaných ve věcech týkajících se výplaty rodinných dávek vyplývá, že judikatura Soudního dvora již nepoužívá zásadu jedinečnosti tak striktně⁴⁰.

30 — Rozsudky Ten Holder (302/84, EU:C:1986:242, bod 19) a Luijten (EU:C:1986:307, bod 12).

31 — Rozsudky Kits van Heijningen (EU:C:1990:183, bod 12) a Kuusijärvi (EU:C:1998:279, bod 28).

32 — Mechanismus koordinace nařízení č. 1408/71 je rovněž založen na třech následujících zásadách: zaprvé rovné zacházení s vlastními a cizími státními příslušníky; zadruhé sčítání dob pojištění (nebo zachování nabyvaných práv), zatřetí vývoz dávek v rámci Unie (odstranění ustanovení o bydlišti nebo zachování nabytých práv).

33 — Rozsudek Kits van Heijningen (EU:C:1990:183, bod 12).

34 — Podle jedenáctého bodu odůvodnění nařízení č. 1408/71 „v některých situacích, které odůvodňují jiná kritéria použitelnosti, je možné se od tohoto obecného pravidla odchýlit“. Výjimky z *lex loci laboris* jsou stanoveny v člancích 14 až 17 nařízení č. 1408/71. Článek 17 uvedeného nařízení se týká dohod, které se týkají zvláštních kategorií osob a které musí být uzavřeny v zájmu dotčených osob. Kromě v hlavě II jsou výjimky stanoveny rovněž ze „sociálních důvodů a z důvodu praktické účinnosti v hlavě III tohoto nařízení“ (Mavridis, P., *loc.cit.*, s. 443).

35 — Rozsudky Ten Holder (EU:C:1986:242, bod 21) a Luijten (EU:C:1986:307, bod 14).

36 — Zde je třeba poznamenat, že se vstupem v platnost nařízení č. 883/2004 (viz čl. 11 odst. 1) byla zásada jedinečnosti použitelných právních předpisů potvrzena.

37 — Rozsudky Ten Holder (EU:C:1986:242, bod 19) a Luijten (EU:C:1986:307, bod 12).

38 — Viz poznámku pod čarou 34.

39 — Morsa, M., *Sécurité sociale, libre circulation et citoyennetés sociales*, Anthemis, 2012, s. 142.

40 — Rozsudek Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290) a Hudzinski a Wawrzyniak (C-611/10 a C-612/10, EU:C:2012:339). Pokud jde o přehled reakcí právní nauky na tuto judikaturu, viz zejména Kessler, F., „Prestations familiales: une nouvelle remise en cause du principe d'unicité de la législation applicable“, *Revue de jurisprudence sociale*, 10 (2008), s. 770 až 773; Lhernould, J.-P., „Ouverture de droits à prestations familiales dans deux États membres de l'Union: consolidation de nouveaux principes?“, *Revue de jurisprudence sociale*, 8–9 (2012), s. 583 a 584; Devetzi, S., „The coordination of family benefits by Regulation 883/2004“, *European Journal of Social Security*, Svazek 11, 1–2 (2009), s. 205 až 216, s. 212.

73. Ve svém písemném vyjádření Komise uvádí, že toto zmírnění však nelze vykládat v tom smyslu, že i na pracovníka, který se pohybuje v rámci Unie a použijí se na něj právní předpisy v oblasti sociálního zabezpečení státu zaměstnání, by bylo třeba použít zákon o důchodovém pojištění státu bydliště na základě vnitrostátních právních předpisů posledně uvedeného státu.

74. S tímto názorem souhlasím. Odlišný výklad by obecně znamenal, že by pojištěné osoby musely platit příspěvky příslušným orgánům dvou nebo více členských států, což není v souladu s cílem nařízení č. 1408/71, tak jak byl zdůrazněn v bodě 68 tohoto stanoviska. Devátý bod odůvodnění tohoto nařízení v tomto ohledu stanoví, že je třeba omezit, jak je to jen možné, počet a rozsah případů, kdy osoba odchylně od obecného pravidla podléhá současně právním předpisům dvou členských států.

75. V každém případě ve snaze o jasnost a aby byla předkládajícímu soudu poskytnuta užitečná odpověď, považuji za nezbytné přezkoumat tuto nedávnou judikaturu Soudního dvora, která v určitých případech zřejmě akceptuje současné použití právních předpisů dvou členských států.

a) Krátké připomenutí nedávné judikatury Soudního dvora: rozsudky Bosmann⁴¹ a Hudzinski a Wawrzyniak⁴²

76. Je možné vyložit rozsudky uvedené výše v tom smyslu, že je třeba je použít na projednávaný případ? Ve svých písemných vyjádřeních SVB a Komise tvrdí, že je třeba odlišit judikaturu vyplývající z rozsudků Ten Holder⁴³ a Luijten⁴⁴ od judikatury stanovené rozsudky Bosmann⁴⁵ a Hudzinski a Wawrzyniak⁴⁶. Jak vyplývá z bodu 71 tohoto stanoviska, v prvních dvou rozsudcích Soudní dvůr potvrdil zásadu jedinečnosti právních předpisů použitelných na základě ustanovení hlavy II nařízení č. 1408/71. Naproti tomu ve dvou posledně uvedených rozsudcích Soudní dvůr rozhodl, že jeho výklad čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 nevylučuje, aby „členský stát, který není příslušným státem a který neváže nárok na přiznání rodinné dávky na podmínky zaměstnání nebo pojištění, mohl poskytnout takovou dávku osobě s bydlištěm na jeho území, pokud možnost takového poskytnutí skutečně vyplývá z jeho právních předpisů“⁴⁷.

77. Stejně jako SVB a Komise se domnívám, že posledně uvedené rozsudky nelze vykládat v tom smyslu, že je třeba je použít na projednávanou věc. Pro připomenutí – paní Bosmann pobírala německé rodinné přídatky pouze na základě skutečnosti, že měla bydliště v Německu, a pan Hudzinski z důvodu německého ustanovení, na základě kterého má každý, kdo nemá bydliště nebo obvyklý pobyt na německém území, ale kdo zde plně podléhá dani z příjmů nebo je za takovou osobu považován, mimo jiné nárok na rodinné přídatky. Na rozdíl od situace v projednávané věci přiznávaly německé

41 — EU:C:2008:290, bod 32.

42 — EU:C:2012:339, bod 49.

43 — EU:C:1986:242. Pro připomenutí – rozsudek Ten Holder se týkal osoby, která ukončila své zaměstnání v Německu, pobírala zde nemocenskou na základě právních předpisů tohoto členského státu a usadila se v Nizozemsku, aniž by zde začala pracovat během doby, kdy pobírala uvedenou nemocenskou. Nicméně se nezdálo, že by své zaměstnání ukončila úplně a že ve svém novém státě bydliště nezačne pracovat. I když žádné ustanovení hlavy II nařízení č. 1408/71 neupravovalo výslovně tuto situaci, Soudní dvůr rozhodl, že se na danou osobu nadále použijí právní předpisy členského státu, ve kterém tato osoba naposledy vykonávala činnost (Německo), podle čl. 13 odst. 2 písm. a) tohoto nařízení. Zde podotýkám, že v současné době se na tyto druhy případů vztahuje čl. 13 odst. 2 písm. f) nařízení č. 1408/71.

44 — EU:C:1986:307. Pro připomenutí – v rozsudku Luijten byla tatáž zásada výlučnosti použitelných právních předpisů zopakována Soudním dvorem s ohledem na riziko současného použití právních předpisů státu zaměstnání a státu bydliště, které pojištěným osobám umožňují pobírat rodinnou dávku.

45 — EU:C:2008:290. Tato věc má svůj původ v rozhodnutí německé instituce odpovědné za rodinné dávky již nadále nevyplácet rodinný příspěvek na dítě v péči paní Bosmann, belgické státní příslušnice s bydlištěm v Německu s jejími dětmi, od okamžiku, kdy se stala zaměstnankyní v Nizozemsku. V posledně uvedeném členském státě její děti nesplňovaly podmínky nizozemského práva pro to, aby měly nárok na odpovídající dávky.

46 — EU:C:2012:339. Tento rozsudek, vydaný v rámci dvou spojených věcí, se týkal dvou polských pracovníků, kteří měli bydliště se svými rodinami v Polsku a dočasně přicestovali pracovat do Německa, přičemž jeden z nich byl samostatně výdělečně činný v Polsku, a druhý, zaměstnanec, v rámci vyslání.

47 — Rozsudky Bosmann, EU:C:2008:290, bod 32, a Hudzinski a Wawrzyniak (EU:C:2012:339, bod 49).

právní předpisy dotčeným osobám zvláštní právo na základě vnitrostátního práva, založené buď na bydlišti, nebo na povinnosti k dani z příjmů, aniž tyto právní předpisy výslovně vylučovaly z nároku na toto právo osoby podléhající na základě unijního práva právním předpisům jiného členského státu, jako je stát bydliště.

78. Ve věcech v původním řízení čl. 6a úvodní věta a písm. b) AOW a článek 6b AKW vylučují z působnosti těchto právních předpisů osoby, které na základě nařízení č. 1408/71 podléhají právním předpisům jiného členského státu. C.E. Franzen, manželka H.D. Giesena a F. van den Berg tak podléhají německým právním předpisům, a nemohou tedy mít během sporných období nárok na rodinný příspěvek na základě AKW, resp. na důchodové pojištění na základě AOW.

79. Nicméně abych upravil mé návrhy odpovědi na předběžné otázky okolnostem věcí v původním řízení, považuji za nezbytné uvažovat ve dvou fázích.

b) Určení použitelných právních předpisů

80. Zprv je třeba určit, jaké vnitrostátní právní předpisy jsou na základě hlavy II nařízení č. 1408/71 použitelné na okolnosti věcí v původním řízení. V tomto ohledu z mé analýzy druhé otázky vyplývá, že podle čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 ve spojení s čl. 13 odst. 1 tohoto nařízení jsou právními předpisy použitelnými na situace C.E. Franzen, manželky H.D. Giesena a F. van den Berga německé právní předpisy.

81. Zadruhé, po určení použitelných právních předpisů je třeba přezkoumat s přihlédnutím k ustanovením nařízení č. 1408/71, jakož i základním svobodám důsledky použití právních předpisů státu zaměstnání na zvláštní okolnosti věcí v původním řízení.

c) Důsledky použití právních předpisů státu zaměstnání na okolnosti věcí v původním řízení a jejich výklad s přihlédnutím k nařízení č. 1408/71 a primárnímu právu

82. Pokud jde o okolnosti věcí v původním řízení, připomínám, že C.E. Franzen, manželka H.D. Giesena a F. van den Berg podléhají na základě nařízení č. 1408/71 právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení státu zaměstnání. Ze spisu, který má k dispozici Soudní dvůr, vyplývá, že byli povinně pojištěni během sporných období pouze v německém systému pojištění proti pracovním úrazům, aniž měli přístup k jakémukoliv jinému odvětví německého sociálního pojištění, což způsobilo, že ztratili možnost pojistit se na základě nizozemských právních předpisů o sociálním zabezpečení jejich členského státu bydliště. Z toho vyplývá, že dotčení v původním řízení pozbyli účast na sociálním pojištění, kterou jim zajišťoval stát bydliště, aniž získali účast ve státě zaměstnání. Proto nejsou ve skutečnosti účastni ani na systému sociálního pojištění ve státě zaměstnání z důvodu omezeného počtu hodin jejich práce a nízkého příjmu, ani na systému státu bydliště z toho důvodu, že podléhají právním předpisům jiného členského státu. V důsledku toho C.E. Franzen ztratila nárok na rodinné příspěvky, zatímco starobní důchod a partnerský příspěvek F. van den Berga a H.D. Giesena byly zkráceny na částky nižší, než jsou částky, které odpovídají celkové době jejich činnosti, z toho důvodu, že doby činnosti ve státě jejich bydliště nebyly sečteny s dobami ve státě zaměstnání.

83. Jak totiž správně tvrdí Komise, je zjevné, že tím, že dotčení v původním řízení využili svého práva volného pohybu, dostali se do situace méně příznivé ve srovnání s pracovníkem, který pracoval celý život v jednom členském státě, protože tak ztratili část nároků na důchod. Pokud by zůstali v Nizozemsku a vykonávali zde stejné činnosti, svá práva by neztratili.

84. Je tento nepříznivý důsledek v souladu s ustanoveními nařízení č. 1408/71, vykládanými s přihlédnutím k pravidlům primárního práva týkajícím se volného pohybu pracovníků?

85. Jak tvrdí SVB, jakož i nizozemská vláda a vláda Spojeného království, Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že členské státy si ponechaly pravomoc, aby při dodržení unijního práva určily ve svých právních předpisech podmínky poskytování dávek v rámci systému sociálního zabezpečení⁴⁸. Rozhodl rovněž, že v oblasti sociálního zabezpečení unijní právo a zejména jeho právo primární nemůže pojištěné osobě zajišťovat, že přestěhování do jiného členského státu bude bez vlivu na druh nebo výši dávek, které si mohla nárokovat ve státě svého původu⁴⁹. Použití, a to případně na základě ustanovení nařízení č. 1408/71, v návaznosti na změnu členského státu bydliště, vnitrostátní právní úpravy, která je z pohledu dávek sociálního zabezpečení méně příznivá, tak může být v zásadě v souladu s požadavky primárního unijního práva v oblasti volného pohybu osob⁵⁰. Skutečnost, že výkon svobody pohybu nemusí mít neutrální účinek v této oblasti, tedy že v závislosti na konkrétním případě může znamenat zvýhodnění nebo znevýhodnění, přímo vyplývá z přetrvávajícího rozdílu mezi právními předpisy členských států⁵¹.

86. Nic to však nemění na tom, že podle ustálené judikatury Soudního dvora takový soulad nastává pouze tehdy, když dotčená vnitrostátní právní úprava zejména neznevýhodňuje dotčeného pracovníka vzhledem k pracovníkům, kteří vykonávají všechny činnosti v členském státě, kde se použije⁵². Soudní dvůr rovněž rozhodl, že by cíle článků 45 SFEU a 48 SFEU nebylo dosaženo, kdyby migrující pracovníci následkem toho, že využijí práva volného pohybu, měli ztratit výhody sociálního zabezpečení, které jim zajišťují pouze právní předpisy jednoho členského státu⁵³. K ustanovení hlavy II nařízení č. 1408/71 Soudní dvůr uvedl, že jejich cílem je zabránit, aby osoby, které spadají do působnosti tohoto nařízení, byly zbaveny ochrany v oblasti sociálního zabezpečení pro nedostatek právních předpisů, které by se na ně použily⁵⁴.

87. Okolnosti věci v původním řízení se vyznačují zejména neexistencí právních předpisů použitelných v oblasti sociálního zabezpečení, které by umožňovaly C. E. Franzen mít nárok na rodinné přídatky a F. van den Bergovi a H. D. Giesenovi nárok na starobní důchod. I když není pochyb o tom, že podle čl. 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 jsou právními předpisy formálně použitelnými na okolnosti věci v původním řízení německé právní předpisy, výsledek jejich použití není podle mého názoru v souladu s nařízením č. 1408/71, jehož cílem je usnadnit volný pohyb osob v rámci Unie, ani s články 45 SFEU a 48 SFEU, ze kterých nařízení vychází. Pro dotčené ve věcech v původním řízení není totiž otázkou, zda byl výkon jejich práva volného pohybu více či méně výhodný či nevýhodný, ale úplná neexistence ochrany během sporných období v systému sociálního zabezpečení, což je podle mého názoru v rozporu nejen s nařízením č. 1408/71, ale rovněž s články 45 SFEU a 48 SFEU.

88. Kladu si proto otázku, v jakém rozsahu je možné při respektování mechanismu koordinace zavedeného nařízením č. 1408/71 a konkrétně zásady jedinečnosti vyřešit politováníhodnou a současně nepřijatelnou situaci, ve které se nacházejí dotčení ve věcech v původním řízení z důvodu využití základního práva volného pohybu.

89. V tomto ohledu se domnívám, že při řešení, které bude navrženo Soudnímu dvoru, je třeba zohlednit výši dávek poskytovaných právními předpisy státu zaměstnání v případech, kdy tyto právní předpisy, jako je tomu za okolností věci v původním řízení, vylučují pracovníky z ochrany poskytované základními odvětvími sociálního zabezpečení. Toto zohlednění úrovně ochrany pro určení použitelných právních předpisů v případě, kdy tato ochrana téměř neexistuje, jako je tomu v případě výpomoci nebo práce drobného rozsahu, sleduje logiku sociálního pokroku sledovanou Smlouvou a je uvedeno

48 — Rozsudek van Delft a další (C-345/09, EU:C:2010:610, bod 99).

49 — Tamtéž, bod 100.

50 — Rozsudky von Chamier-Glisczinski (C-208/07, EU:C:2009:455, body 85 a 87) a da Silva Martins (EU:C:2011:439, bod 72).

51 — Viz stanovisko generálního advokáta Jääskinen ve věci Reichel-Albert (EU:C:2012:114, bod 45).

52 — Rozsudek da Silva Martins (EU:C:2011:439, bod 73 a citovaná judikatura).

53 — Tamtéž, bod 74 a citovaná judikatura.

54 — Rozsudek Kits van Heijningen (EU:C:1990:183, bod 12).

v prvním bodě odůvodnění nařízení č. 1408/71, podle kterého „pravidla pro koordinaci vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení spadají do rámce volného pohybu pracovníků, kteří jsou státními příslušníky členských států, a měla by proto přispívat ke zlepšení jejich životní úrovně a pracovních podmínek“.

90. Podle mého názoru je třeba dočasně přerušit použití právních předpisů státu zaměstnání, došlo-li k němu na základě smluv o krátkodobé výpomoci nebo o práci drobného rozsahu, a použít právní předpisy státu bydliště. Toto přerušení by mělo být omezeno na období, kdy právní předpisy státu zaměstnání zachovávají vyloučení uvedených kategorií pracovníků z jiných základních odvětví sociálního zabezpečení, než je pojištění proti pracovním úrazům⁵⁵.

91. Přijetí takového přerušení použití zákona státu zaměstnání vyplývá podle mého názoru z čl. 13 odst. 1 a 2 písm. a) nařízení č. 1408/71, s přihlédnutím k článkům 45 SFEU a 48 SFEU, a umožňuje zabránit, aby se zaměstnanou osobou, která na základě svého práva volného pohybu pracovala ve více než v jednom členském státě, bylo zacházeno bez objektivního odůvodnění méně příznivě než se zaměstnanou osobou, která pracovala celý život v jednom členském státě. Takový výklad nařízení č. 1408/71 umožňuje rovněž zohlednit nové formy práce a profesní dráhy unijních občanů, zejména dočasná zaměstnání, jako je tomu v případě smluv o výpomoci nebo o práci drobného rozsahu⁵⁶.

92. Skutečnost, že měl pracovník možnost uzavřít dobrovolné pojištění⁵⁷ nebo vyzvat příslušný orgán, aby uzavřel dohodu ve smyslu článku 17 nařízení č. 1408/71, nemá na navrženou odpověď vliv.

93. Připomínám však, že na základě článku 17 nařízení č. 1407/71 mohou příslušné úřady dotčených členských států nebo subjekty určené těmito úřady vzájemnou dohodou stanovit výjimky z článků 13 až 16 tohoto nařízení v zájmu některých kategorií osob nebo některých osob. Příslušné orgány dotčených členských států by mohly zvážit uzavření takovéto dohody, pokud jde o zaměstnané osoby se smlouvami o krátkodobé výpomoci nebo o práci drobného rozsahu, aby bylo zabráněno nežádoucím situacím, jako jsou situace, o které jde ve věcech v původním řízení.

3. Dílčí závěr

94. Článek 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 ve spojení s odstavcem 1 téhož článku musí být s přihlédnutím k článkům 45 SFEU a 48 SFEU vykládán tak, že nebrání vnitrostátním právním předpisům, které vylučují za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené v původním řízení, migrujícího pracovníka z účasti na vnitrostátním systému sociálního zabezpečení, protože podléhá právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení státu zaměstnání. Nicméně v případě, že tento pracovník nemá nárok na rodinné přídatky nebo dávky na základě systému starobního důchodu ve státě zaměstnání, protože sociální ochrana přiznaná právními předpisy státu zaměstnání téměř neexistuje, mělo by být jejich použití dočasně přerušeno, došlo-li k němu na základě smluv o krátkodobé výpomoci nebo o práci drobného rozsahu, ve prospěch právních předpisů státu bydliště.

55 — Zde podotýkám, že čl. 84 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1408/71 stanoví, že příslušné úřady členských států si vzájemně sdělí všechny informace týkající se změn jejich právních předpisů, které by mohly mít vliv na provádění tohoto nařízení. Mimoto podotýkám, že z jednání k přednesu řeči vyplývá, že od ledna 2013 byly německé právní předpisy změněny v tom smyslu, že se pracovníci vykonávající práci drobného rozsahu rovněž účastní důchodového a nemocenského pojištění.

56 — Zamyšlení nad dopadem nových forem mobility na koordinační nařízení v oblasti sociálního zabezpečení se zdá nutné. Viz zejména Jorens, Y. a Van Overmeiren, F., „General principles of coordination in Regulation 883/2004“, *European Journal of Social Security*, Svazek, 1–2 (2009), s. 47 až 79, s. 73.

57 — Soudní dvůr rozhodl, že „úkony, které musí z vlastní iniciativy učinit pracovníci-nerezidenti, již mají zájem o dobrovolné pojištění, i omezení spojená s tímto typem pojištění, jako například dodržení lhůt k podání žádosti o pojištění, jsou totiž faktory stavějícími pracovníky-nerezidenty, kteří mají přístup jen k dobrovolnému pojištění, do méně výhodné situace, než v jaké jsou rezidenti krytí povinným pojištěním“. Viz rozsudek Saleminck (C-347/10, EU:C:2012:17, bod 44).

Toto dočasné přerušení se použije výlučně během období, kdy právní předpisy státu zaměstnání zachovávají vyloučení uvedených kategorií pracovníků z jiných odvětví sociálního zabezpečení, než je pojištění proti pracovním úrazům, a pouze na tato jiná odvětví. Je na vnitrostátním soudu, aby s ohledem na okolnosti věci v původním řízení provedl potřebná šetření.

95. Skutečnost, že měl pracovník možnost uzavřít dobrovolné pojištění nebo vyzvat příslušný orgán, aby uzavřel dohodu ve smyslu článku 17 nařízení č. 1408/71, nemá v tomto ohledu vliv.

VI – Závěry

96. S přihlédnutím ke všem výše uvedeným úvahám navrhuji Soudnímu dvoru, aby odpověděl na otázky předložené Centrale Raad van Beroep následovně:

- 1) Článek 13 odst. 2 písm. a) nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, ve znění nařízení Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 ze dne 18. prosince 2006, musí být vykládán v tom smyslu, že rezident jednoho členského státu, který spadá do působnosti tohoto nařízení a který na základě smlouvy o výpomoci vykonává zaměstnání nejvýše dva nebo tři dny v měsíci na území jiného členského státu, podléhá právním předpisům státu zaměstnání podle čl. 13 odst. 2 písm. a) uvedeného nařízení. Legislativa státu zaměstnání se na něj vztahuje nejen ve dnech, kdy vykonává zaměstnání, ale také ve dnech, kdy jej nevykonává. Uplatní se po dobu, kdy je dotčený pojištěn alespoň proti jedné pojistné události ve státě zaměstnání.
- 2) Článek 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71 ve spojení s odstavcem 1 téhož článku musí být s přihlédnutím k článkům 45 SFEU a 48 SFEU vykládán tak, že nebrání vnitrostátním právním předpisům, které vylučují za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené v původním řízení, migrujícího pracovníka z účasti na vnitrostátním systému sociálního zabezpečení, protože podléhá právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení státu zaměstnání. Nicméně v případě, že tento pracovník nemá nárok na rodinné přídavky nebo dávky na základě systému starobního důchodu ve státě zaměstnání, protože sociální ochrana přiznaná právními předpisy státu zaměstnání téměř neexistuje, mělo by být jejich použití dočasně přerušeno, došlo-li k němu na základě smluv o krátkodobé výpomoci nebo o práci drobného rozsahu, ve prospěch právních předpisů státu bydliště. Toto dočasné přerušení se použije výlučně během období, kdy právní předpisy státu zaměstnání zachovávají vyloučení uvedených kategorií pracovníků z jiných odvětví sociálního zabezpečení, než je pojištění proti pracovním úrazům, a pouze na tato jiná odvětví. Je na vnitrostátním soudu, aby s ohledem na okolnosti věci v původním řízení provedl potřebná šetření. Skutečnost, že měl pracovník možnost uzavřít dobrovolné pojištění nebo vyzvat příslušný orgán, aby uzavřel dohodu ve smyslu článku 17 nařízení č. 1408/71, nemá v tomto ohledu vliv.